

1. Félév

4. szeminárium

Dr. Varga Balázs

DE ÁOK Farmakológia és Farmakoterápia tanszék

Tételek

7.

- ▶ Deszenzibilizáció, tachyphylaxia és tolerancia fogalma
- ▶ Indirekt paraszimpatikus izgatók
- ▶ Antihiperlipidémiás szerek
- ▶ Belső használatra szánt osztatlan porok

8.

- ▶ Gyógyszerek transzportja a biológiai membránokon
- ▶ Hatás-szerkezet összefüggés bemutatása a szimpatikus izgatók példáján
- ▶ Szívelégtelenségben ható szerek
- ▶ Tabletták

Deszenzibilizáció, tachyphylaxia és tolerancia – fogalmak tisztázása

- ▶ Gyakran, a gyógyszer hatása fokozatosan lecsökken, ha folyamatosan vagy ismételten adják (a biológiai válasz csökken)
- ▶ *Deszenzibilizáció* és a *tachyphylaxia* fogalmakat gyakran szinonimaként használják, de a **deszenzibilizáció** inkább egy **mechanizmus** a hatáscsökkenésre, míg a **tachyphylaxia** inkább egy **jelenség** neve:
- ▶ A tachyphylaxia egy hirtelen fellépő gyógyszer-hatáscsökkenés, ami gyakran percek alatt kialakul, és ami nem függ a dózistól
- ▶ A *tolerancia* fogalmát rendszerint egy gyógyszerre adott válaszkészség fokozatosabb csökkenésének leírására használják, melynek kialakulása napokba vagy hetekbe telik
- ▶ A *gyógyszer rezisztencia* fogalmát antimikrobiális vagy tumorellenes gyógyszerek hatékonyságának csökkenésére használják

A gyógyszer-hatáscsökkenés mechanizmusai

Számos mechanizmus okozhat hatás-csökkenést, mint pl.:

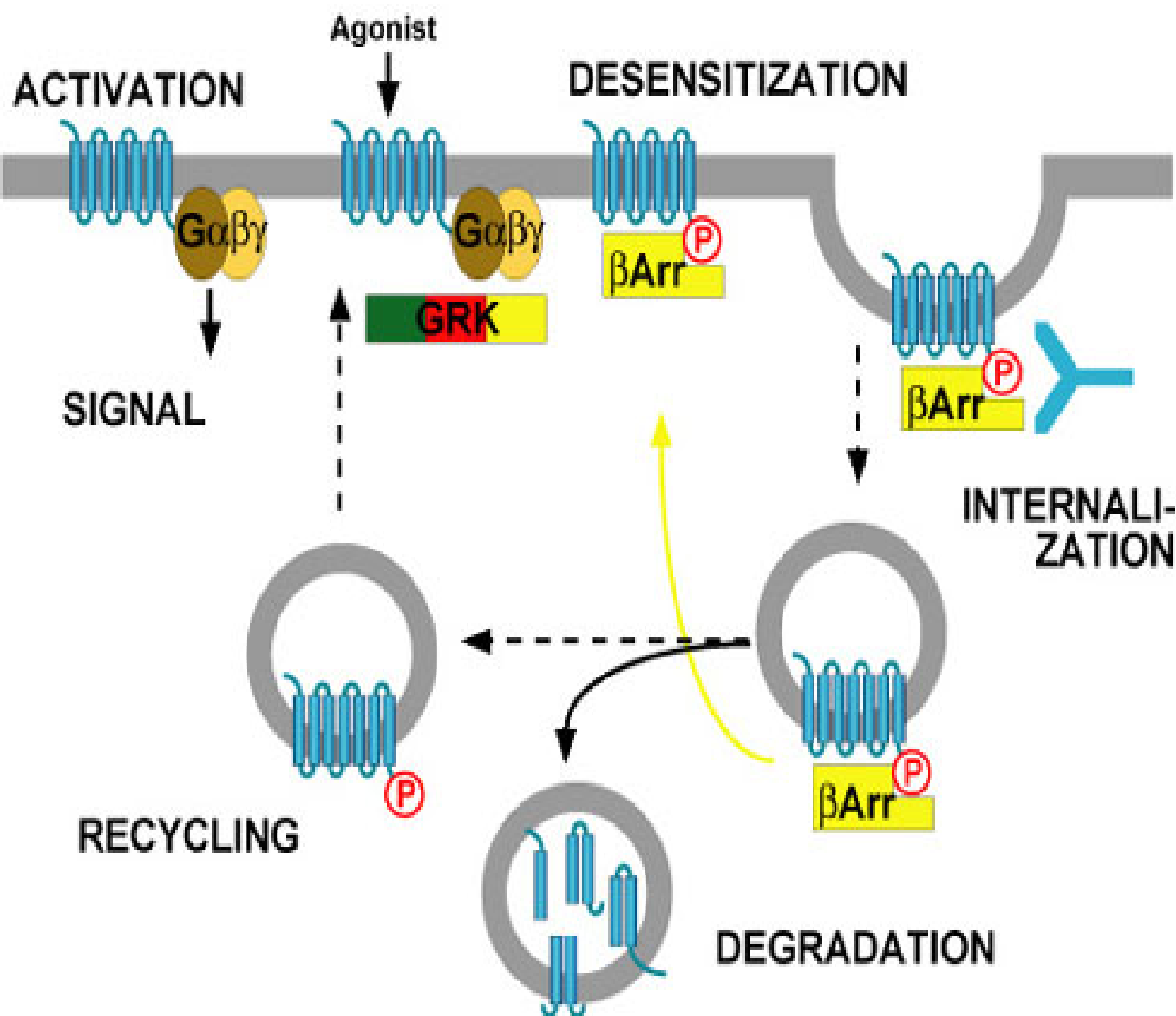
- ▶ • a receptorban bekövetkező változás
- ▶ • receptor áthelyeződés
- ▶ • mediátorok kimerülése (elfogyása)
- ▶ • megváltozott gyógyszer metabolizmus
- ▶ • élettani alkalmazkodás
- ▶ • gyógyszer aktív eltávolítása a sejtekből (tumorelles terápia jellemző)
- ▶ • gyógyszer ellenes antitestek képződése (pl. inzulin)

Deszenzibilizáció

receptorban bekövetkező változás + receptor áthelyeződés

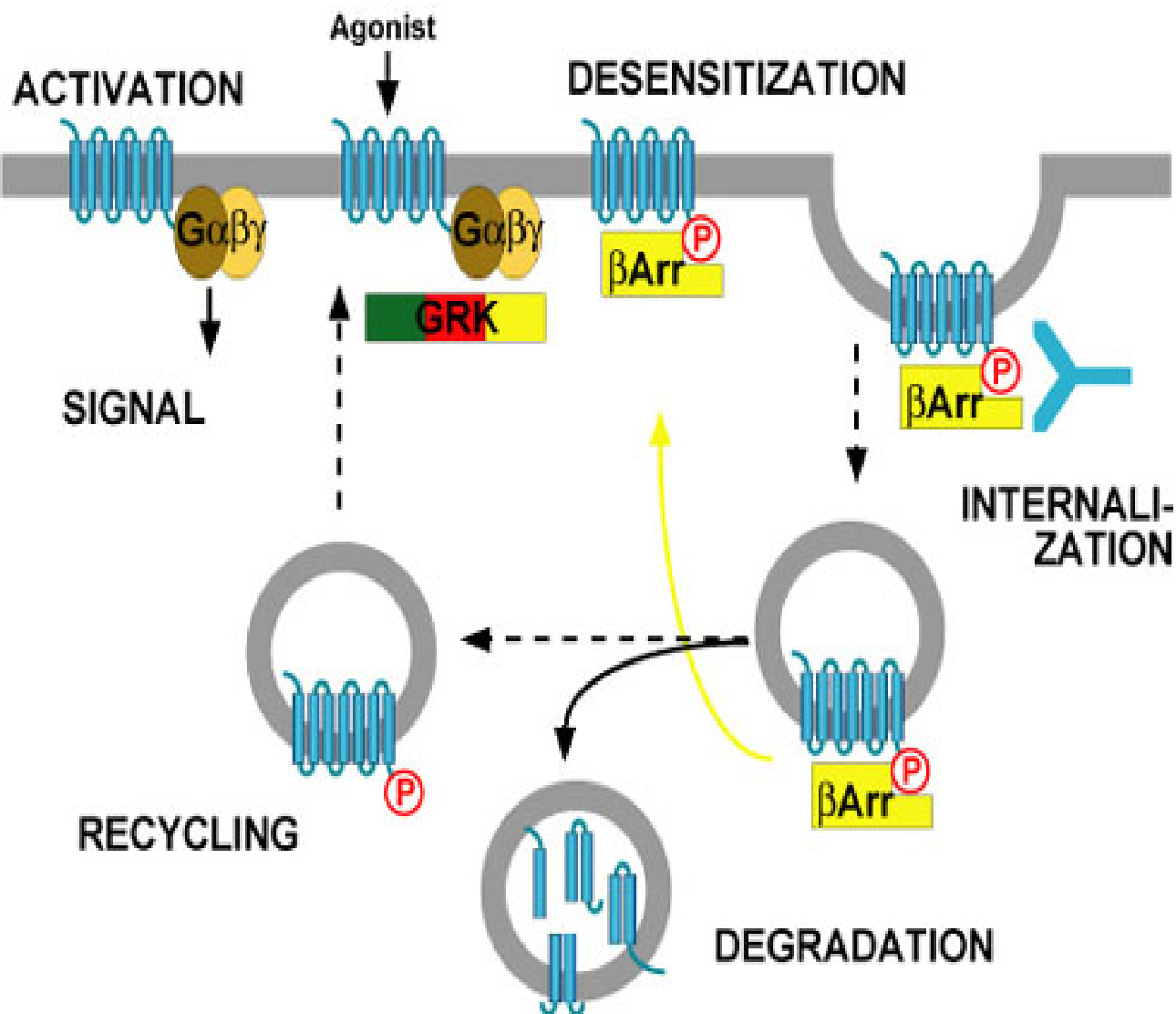
- ▶ Önvédelmi mechanizmus túlzott mértékű ingerek ellen
- ▶ A sejt először lekapcsolja a másodlagos hírvivő útvonalakat
→ „uncoupling”
később: receptor internalizáció → down-reguláció
- ▶ Ennek a szétkapcsolásnak („uncoupling”) a folyamatát 1998-ban írták le először (*Lefkowitz*)
  - ▶ A receptor még mindig a sejtfelszínen található, de funkcióját elveszti.
- ▶ Leggyakoribb G-fehérje kapcsolt receptorok esetén
(a gyógyszerek több, mint 30%-ának ezek a támadáspontjai)

Deszenzibilizáció – 1. Uncoupling

- ▶ Agonista receptorhoz-kötődése kivált egy jelet
- ▶ A kötődés szubsztráttá is alakítja a receptort egy egész kináz-család, a G-fehérje kapcsolt receptor kinázok (GRK-k) számára
- ▶ Ezek a kinázok csak agonista-aktivált receptorokat foszforilálnak
- ▶ A foszforilált receptor arrestin molekulák kötőhelyévé válik
- ▶ Ez a kötés a receptort hozzáférhetetlenné teszi a G-fehérjék számára (az arrestin-kötött receptor deszenzibilizálttá/érzéketlenné válik)

Deszenzibilizáció - 2. Internalizáció (lassabb folyamat)

- ▶ Az arrestin-kötődés a receptort internalizációra jelöli
- ▶ Mert az arrestin-ek a klatrin-burkolt gödrök komponenseihez is kötődnek
- ▶ Így az arrestin-kötött receptorok klatrin-burkolt gödrökbe mozognak majd internalizálódnak
- ▶ Az internalizált receptorok membrán-részek endocitózisával jutnak a sejtbe
- ▶ A receptorok később lebomlanak vagy újra kikerülnek a sejtfelszínre

Internalizáció

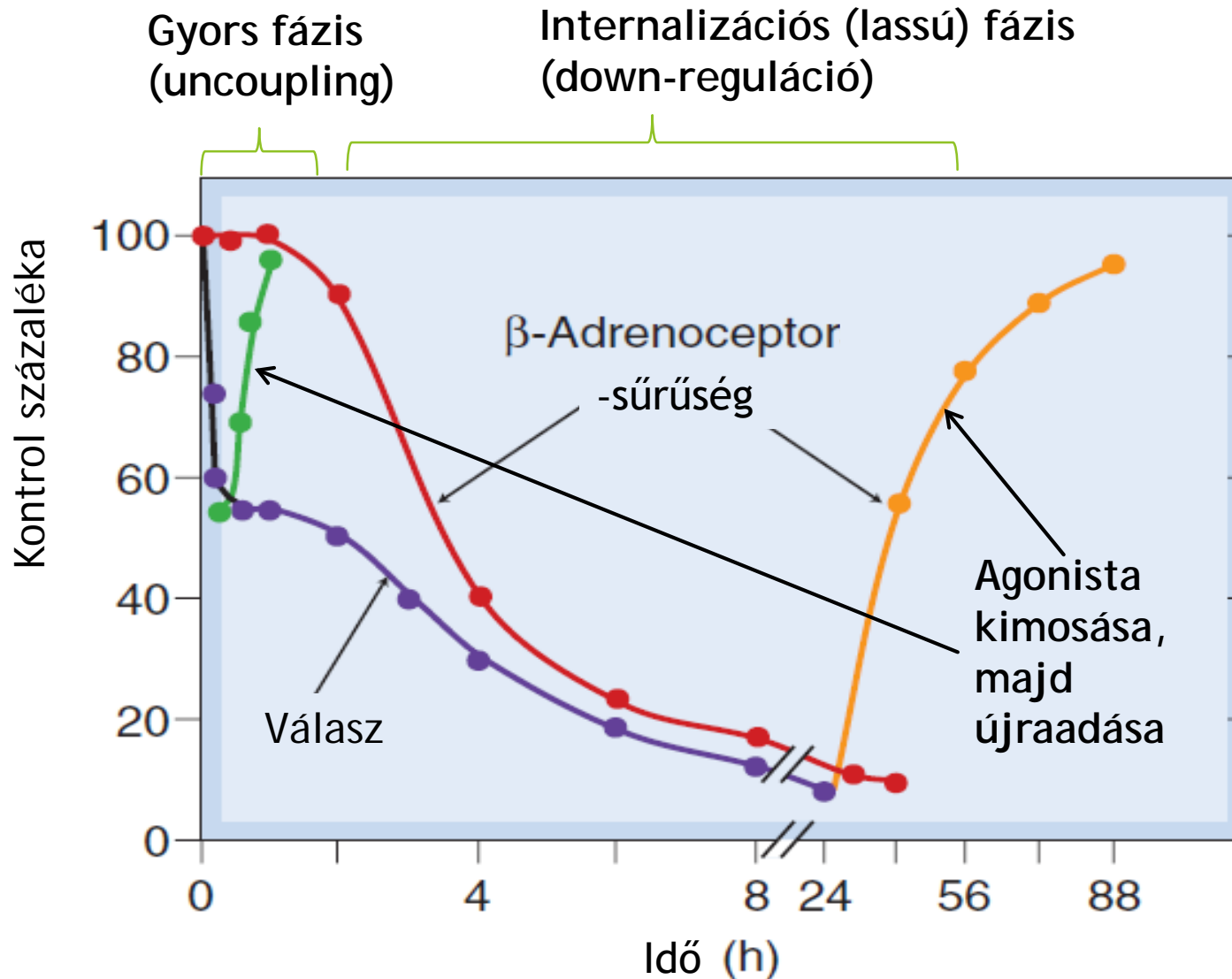
- ▶ Ez a típusú alkalmazkodás gyakori a beta-receptoroknál és a hormon receptoroknál
- ▶ Általában ez egy nem kívánt komplikáció a klinikai alkalmazás során, de kihasználható
- ▶ Például a **gonadotrophin-releasing hormont (GnRH)** alkalmazzák endometriosis vagy prosztata daganat kezelésére

Mert folyamatosan adva paradox módon csökkenti a gonadotropin felszabadulást

(ellentétben normál **serkentő** hatásával fiziológiai szekréció esetén, ami viszont pulzáló)

Deszenzibilizáció

Tachyphylaxia

- ▶ **Tachyphylaxia** (Görög *tachys*, „gyors”, és *phylaxis*, „védelem”)
- ▶ A hatás azonnali (akut) csökkenése a gyógyszer adagolása után (perceken belül kialakulhat).
- ▶ Egy kezdeti dózis után vagy kisebb dózisok sorozata után is bekövetkezhet
- ▶ **Okozhatja:**
  - ▶ Gyors deszenzibilizáció (lásd korábban)
  - ▶ Vagy mediátorok gyors kimerülése (elfogyása)
    - ▶ A gyógyszerhatást kialakító neurotranszmitterek elfogynak vagy számuk jelentősen csökken (pl.: efedrin, amfetamin)

Tachyphylaxia példák

- ▶ Beta-2 agonisták (asthma kezelés)
  - ▶ Tachyphylaxia és tolerancia is kialakul a bronchoprotektív és bronchodilatáló hatásra nézve
  - ▶ Kifejezetten a hosszú hatású agonisták esetén (pl. formoterol)
- ▶ Helyi glükokortikoid kezelés gyakori bőrgyógyászatban.
  - ▶ Ún. *intermittáló* pulzus terápia — néhány napos-hetes kezelés váltakozva kezelés-mentes periódusokkal — megelőzheti a tachyphylaxia kialakulását
- ▶ Desmopressin (vasopressin V2-rec agonista)
  - ▶ Vérzékenység ellen, emeli a vWF szintjét
  - ▶ Klinikai alkalmazás limitált tachyphylaxia és tolerancia miatt

Tolerancia

- ▶ A gyógyszer-tolerancia fogalma:
ismételt felhasználás után a gyógyszer hatása csökken
  - ▶ A dózis növelése visszaerősítheti a hatást,
  - ▶ de fel is gyorsíthatja a tolerancia kialakulását
- ▶ kialakulása napokba vagy hetekbe telik (fokozatosabb csökkenés)
- ▶ A gyógyszer tolerancia jellemzői:
  - ▶ visszafordítható,
  - ▶ Mértéke függ
    - ▶ a gyógyszertől,
    - ▶ Dózistól,
    - ▶ Használat gyakoriságától,
  - ▶ Egyazon gyógyszer különböző hatásaira különböző mértékben alakulhat ki tolerancia
- ▶ Két fő típus:
  - ▶ Farmakodinámiás tolerancia
  - ▶ Farmakokinetikai tolerancia

Farmakodinámiás tolerancia

- ▶ Farmakodinámiás tolerancia alakul ki, ha egy adott anyagra adott sejtes válasz csökken ismételt használat után
- ▶ Okozhatják:
  - ▶ Lassú receptor deszenzibilizáció,
    - ▶ a receptorsűrűség csökkenése
  - ▶ Mediátorok/enzim-kofaktorok lassú kimerülése (elfogyása)
- ▶ Fontos: a gyógyszer vérszintje farmakodinámiás tolerancia esetén nem változik!
- ▶ példa: opioidok (morfin)

Farmakokinetikai tolerancia

- ▶ Farmakokinetikai tolerancia azért alakul ki, mert csökken az a gyógyszer mennyiség, ami eléri a hatás helyét
- ▶ Ennek oka lehet a gyógyszer lebontásában résztvevő enzimek indukciója pl.: CYP450
- ▶ Ez a tolerancia-forma a legszembetűnőbb szájon át való bevételkor, mert más beadási utak elkerülhetik a first-pass-metabolizmust
- ▶ Példák: alkohol, karbamazepin - indukálják saját metabolizmusuk

Példák - Nitrát tolerancia

(mediátorok kimerülése hosszútávon)

Nitrátok ismételt adása simaizom-preparátumokhoz csökkent relaxációt eredményez, feltehetőleg részben a szabad -SH csoportok elfogyása miatt

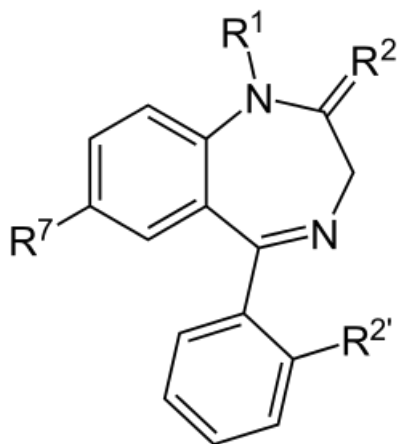
Tolerancia a nitrátok antianginás hatására

- ▶ Rövid-hatású szerek (pl. glicerín-trinitrát) hagyományos formái ellen nem alakul ki klinikailag jelentős mértékben
- ▶ De hosszú-hatású szerek ellen igen (pl. izoszorbid-mononitrát)
- ▶ vagy glicerín-trinitrát ellen nyújtott-felszívódású formák esetén (pl. transzdermális tapasz formájában)

Példák – Benzodiazepin-tolerancia

(egyes hatásokra)

- ▶ *Vita tárgya, hogy kialakul-e tolerancia a benzodiazepinek szorongásoldó hatásaira.*
- ▶ *Viszont, izomrelaxáns hatásukra egyértelműen kialakul tolerancia.*

Példák- Opioid-tolerancia

(egyes hatásokra)

- ▶ Az opioidok számos hatása ellen alakul ki tolerancia néhány napon belül ismételt adagolás után
- ▶ ideértve:
  - ▶ fájdalomcsillapító hatás
  - ▶ hányinger,
  - ▶ eufória és
  - ▶ légzés-depresszió
- ▶ De sokkal kevésbé befolyásolódik:
  - ▶ székrekedést okozó hatás
  - ▶ pupilla-szűkítő hatás
- ▶ Ezért, függőknél a normál fájd.csill. dózis 50-szerese sem okoz légzésdepressziót, de kifejezett székrekedés és pupillaszűkület jellemző.
- ▶ Kereszt-tolerancia kialakulhat azonos receptorokon ható opioidokkal szemben
- ▶ Klinikailag, az opioidok dózisát emelni kell a hatékony fájd.csill. hatás eléréséhez a tolerancia miatt.

Érdekesség - Mithridatizmus

(nincs rá jó magyar kifejezés)

- ▶ **Mithridatizmus** jelentése: úgy védekezni mérgezés ellen, hogy a fokozatosan nem-halálos dózisokat adagolni.
  - ▶ A fogalom VI. Mithridátész pontoszi királytól ered, aki annyira félt a megmérgezéstől, hogy rendszeresen kis dózisokat vett be, hogy védetté váljon.
- ▶ Ritka gyakorlati felhasználás: állatkerti gondozók, kutatók, cirkuszi művészek, akik mérgező állatokkal szoros kapcsolatban állnak
- ▶ Ausztráliában és Brazíliában több extrém mérgező kobra és viperafélék ellen sikerrel érték el így immunitást.
- ▶ Mithridatizmust földimogyoró allergia kezelésére is alkalmazzák.

The background features abstract, overlapping green geometric shapes, primarily triangles and polygons, in various shades of green, creating a modern and scientific aesthetic.

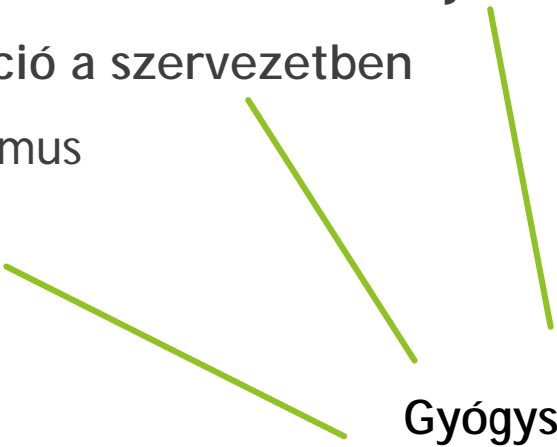
Gyógyszerek transzportja a biológiai membránokon

Farmakokinetika

- ▶ A gyógyszer sorsa 4 szakaszra bontható, amelyet az 'ADME' betűszó jelöl:

- ▶ • Abszorpció az alkalmazás helyéről
- ▶ • Disztribúció a szervezetben
- ▶ • Metabolizmus
- ▶ • Exkréció

Gyógyszermolekulák sejtmembránokon való átjutása szükséges

Gyógyszermolekulák átjutása sejtmembránokon

- ▶ A sejtmembránok = barriereket (akadály, gát) képeznek a szervezet vízterei között
- ▶ Membrán választja el az extra- és intracelluláris tereket
- ▶ Az epitheliális barrier = szorosan kapcsolódó sejtek rétege pl.: GI mucosa, vesetubulus
  - ➔ minden gyógyszermolekula legalább két membránon kell áthaladjon (külső és belső), hogy átjusson

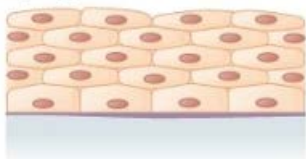
Egyrétegű laphám

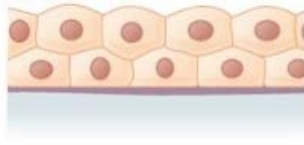
Egyrétegű köbhám

Többrétegű laphám

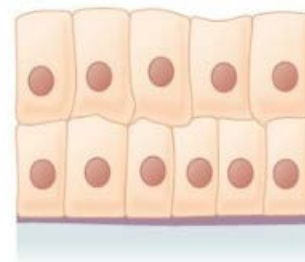
Többrétegű köbhám

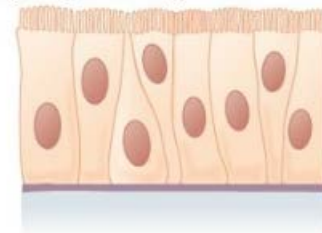
Egyrétegű hengerhám

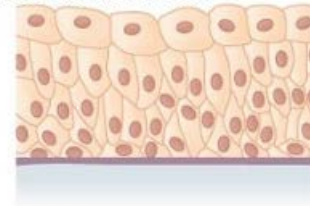
Többrétegű hengerhám

Többsejtmagsoros hengerhám

Átmeneti hám (urotélium)

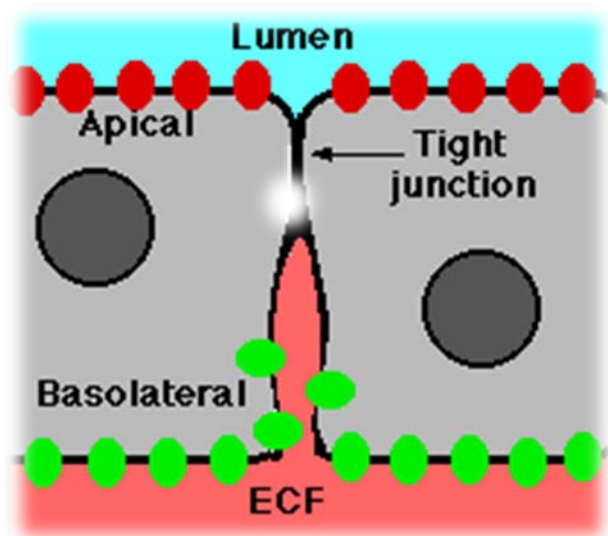

Gyógyszermolekulák átjutása sejtmembránokon

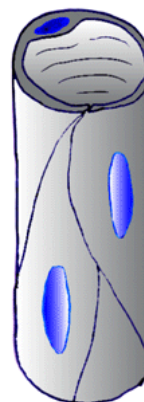
A vaszkuláris endothelium még bonyolultabb, anatómiai elhelyezkedése és átjárhatósága szövetről szövetre változik

1. ► Egyes szervekben, különösen a KIR-ben és a placentában tight junction-ök vannak a sejtek között

Ez megakadályozza az esetleg káros molekulák vérből szövetbe való szivárgását.

Continuous
Capillary

Typical
Locations

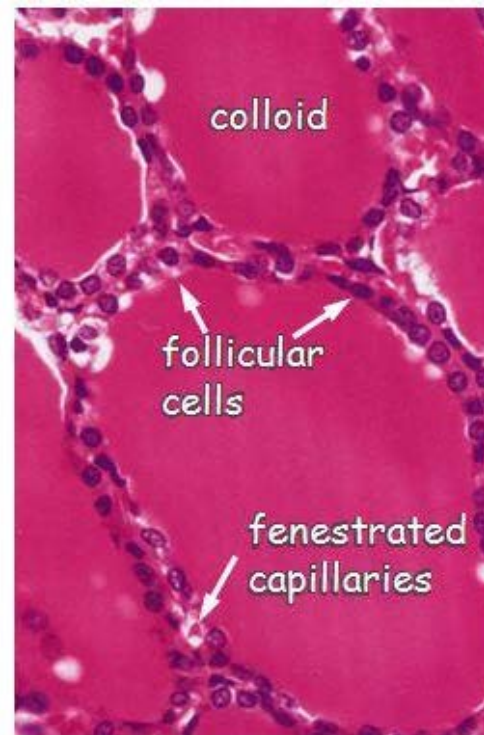
fat
muscle
nervous
system

Gyógyszermolekulák átjutása sejtmembránokon

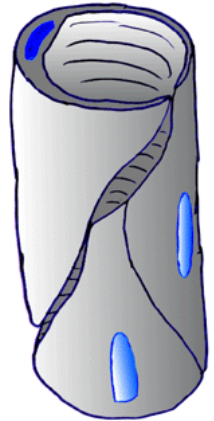
2. ► Más szervekben (pl. májban, lépben), diszkontinuus az endothel (nem-összefüggő), amely szabad átjárást tesz lehetővé a sejtek között.

A májban a hepatocyták alkotják a barriert az intra- és extravaszkuláris kompartmentek között és átvesznek számos endothel funkciót.

3. ► Az ún. fenesztrált endothel endokrin mirigyekben fordul elő, elősegítik a hormonok és más molekulák véráramba jutását.

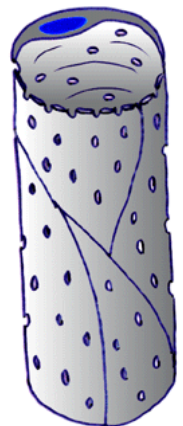
Discontinuous Capillary

Typical Locations

liver
bone marrow
spleen

Fenestrated Capillary

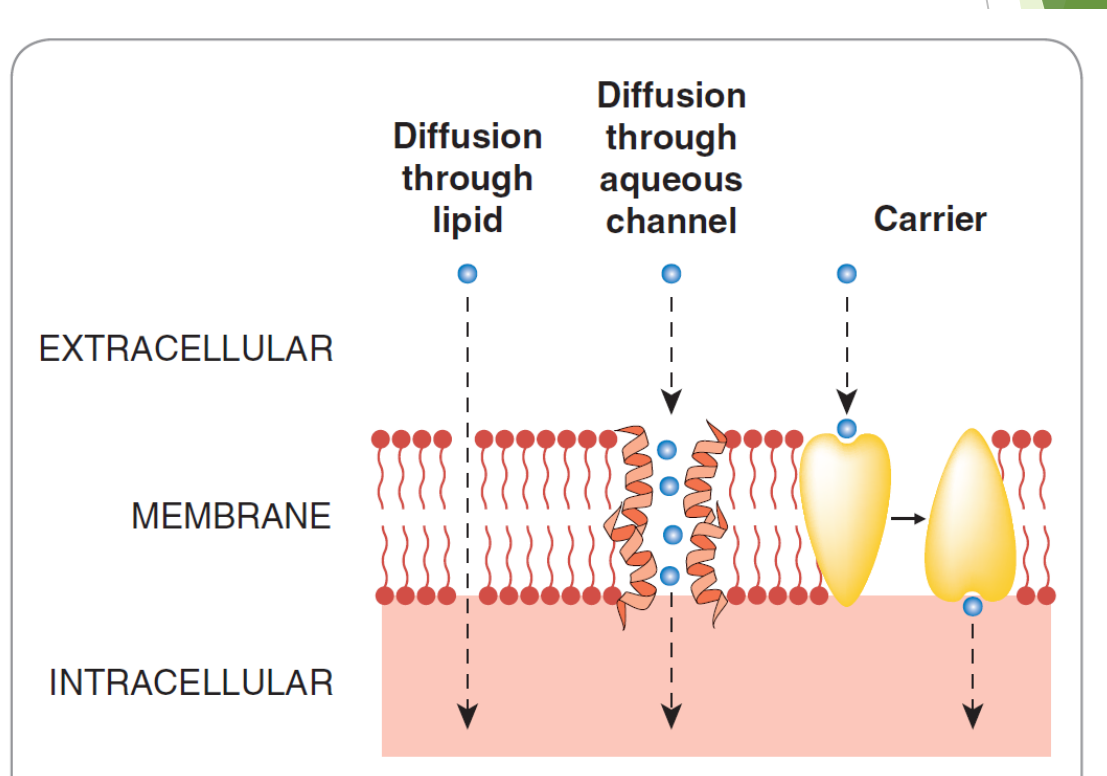

Typical Locations

intestinal villi
endocrine glands
kidney glomeruli

Fő útvonalak

- ▶ A kis molekulák 4 fő útvonalon keresztül juthatnak át a membránokon:
  - ▶ I. diffúzió közvetlenül a lipidrétegen keresztül
  - ▶ II. carrier-mediált transzport
  - ▶ III. diffúzió vizes pórusokon keresztül melyeket speciális, transzmembrán fehérjék képeznek (*aquaporin*-ok)
  - ▶ IV. *pinocytosis*

I. Membrán-diffúzió

- ▶ A membrán-diffúzió jellemzője:
A *permeabilitási koefficiens*:
A membránon át egységnyi területen egységnyi idő alatt átjutó molekulák száma.
- ▶ Az apoláris molekulák (amelyekben az elektronok egyenletesen oszlanak meg) szabadon oldódnak a membrán-lipidekben, ezért könnyen diffundálnak át a membránon.

A lipidoldékonyság hatása a diffúzióra

- ▶ Következésképpen, szoros összefüggés van a lipid-oldékonyság és a membrán áteresztő képessége között különböző gyógyszermolekulákra nézve
- ▶ A lipid-oldékonyság meghatározza a gyógyszer farmakokinetikai viselkedését
- ▶ A bélből való felszívódást, a különböző szövetekbe való bejutást és a vesén keresztüli kiválasztást meg lehet jósolni a gyógyszer lipid-oldékonyságának ismeretében

A pH hatása a diffúzióra

- ▶ A membránon való átjutást bonyolítja, hogy a legtöbb gyógyszer gyenge sav vagy bázis
  - ▶ Ezért ionizált és nem-ionizált formában is léteznek
  - ▶ a két forma aránya a pH-val változik
- ▶ Az ionizált forma lipid-oldékonysága nagyon alacsony
→ gyakorlatilag nem képesek átjutni a membránokon
- ▶ A töltés nélküli forma lipid-oldékonysága a kémiai szerkezettől függ, de
- ▶ A legtöbb gyógyszer töltés-nélküli formája eléggé lipid-oldékony → gyorsan átjutnak a membránokon

A pH-változtatás fontos következményei

- ▶ Vizelet savanyítása felgyorsítja a gyenge bázisok kiválasztását és visszatartja a gyenge savak kiválasztását
- ▶ A vizelet lúgosítása ellentétes hatást vált ki: csökkenti a gyenge bázisok kiválasztását és növeli a gyenge savak kiválasztását
- ▶ A plazma pH növelésére (pl. nátrium-bikarbontáttal) a gyenge savak a KIR-ből a plazmába dúsulnak
- ▶ A plazma pH csökkentésére (pl. karbonanhidráz-bénító acetazolamiddal) a gyenge savak a KIR-ben dúsulnak
→ neurotoxicitásuk nő

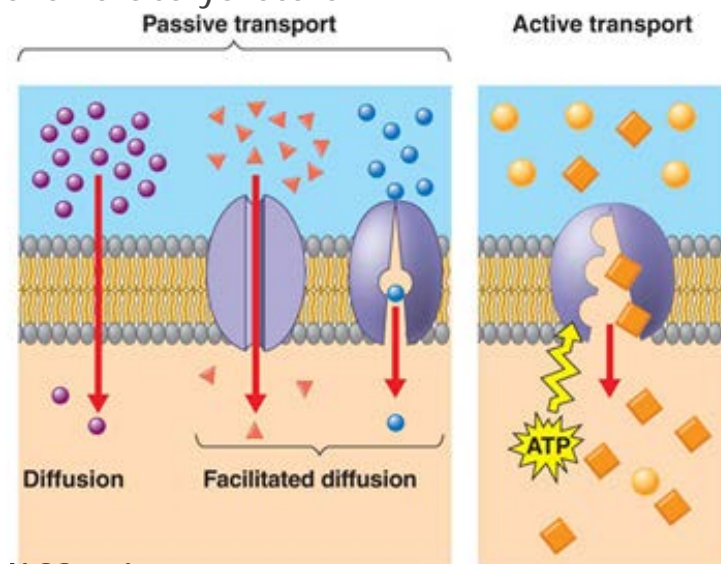
II. Carrier-Mediált transzport

- ▶ Számos sejtnek van speciális transzport mechanizmusa az élettanilag fontos molekulák belépésének és kijutásának szabályozására:

- ▶ cukrok,
- ▶ aminosavak,
- ▶ neurotranszmitterek
- ▶ fém ionok

Két fő típus:

- ▶ Aktív transzport (ATP-függő)
- ▶ Passzív transzport (vagy facilitált diffúzió, carrier fehérjék által)

Transzporter fehérjék

solute carrier (SLC) transzporterek

Oldott anyagok **passzív** mozgását közvetítik = elektrokémiai gradiensüknek **megfelelően**

A mechanizmus neve **facilitált diffúzió** és a transzporter általában „uniporter” *

ATP-binding cassette (ABC) transzporterek

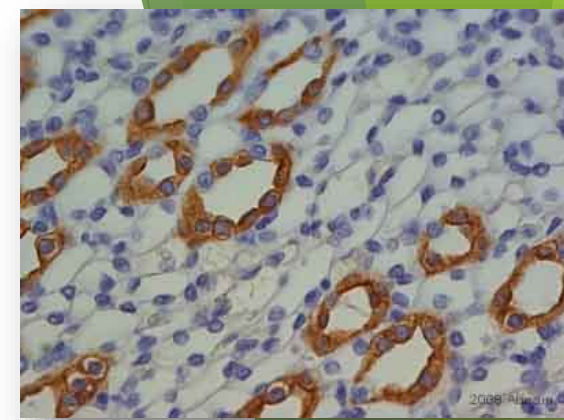
Ezek **aktív** pumpák melyek **ATP** energiáját használják

Legfontosabbak:
P-glycoprotein-ek (P-gp)
másnév: **multidrug resistance protein 1**
Fontos szerepük van a **abszorpcióban, disztribúcióban és eliminációban**

* SLC-k egy csoportja másodlagos aktív transzportot végző „antiporter” pl.: OAT-k, OCT-k

III. Aquaporin-ok

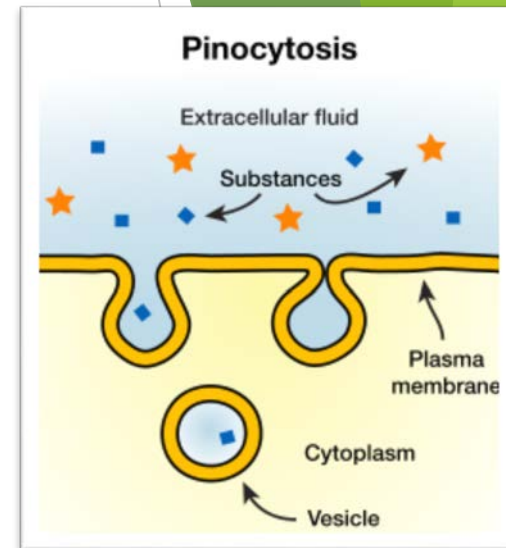
- ▶ Az aquaporin-ok képezik a sejtek „vízveték rendszerét”
  - ▶ (Peter Agre, 2003, Nobel-díj a felfedezésért)
- ▶ Az aquaporin-ok transzmembrán, pórus-képző fehérjék, vízcsatornák
- ▶ Fő funkciójuk víz visszaszívás a vesékben ADH-függően
  - ▶ Szelektíven csak vízmolekulákat engednek át, ionokat és más oldott anyagokat nem.
- ▶ Az aquaporin-okon keresztüli diffúzió valószínűleg gázok transzportjában fontos, mint pl. szén-dioxid, de a pórusok mérete túl kicsi (csak 0,4 nm) ahhoz, hogy a legtöbb gyógyszermolekulát (amelyek átmérője általában nagyobb, mint 1 nm) átengedje
- ▶ Az aquaporin-okat higany tartalmú vegyületek gátolják (mint a *para-klór-merkurobenzén szulfonát*)

IV. Pinocitózis

(pino = inni)

- ▶ A pinocytosis („folyadék-endocitózis”) során a sejtmembrán betüremkedik így egy olyan vezikula jön létre amely extracelluláris összetevőket tartalmaz
- ▶ A vezikula tartalma felszabadulhat a sejten belül, vagy a másik oldalon kiválasztódhat
- ▶ Ez a mechanizmus makromolekulák transzportjához fontos (pl. inzulin ezzel a folyamattal jut át a vér-agy gáton),
- ▶ de kis molekulák számára, mint a hagyományos gyógyszerek, nem
- ▶ A folyamat energiaigényes (ATP).
- ▶ Ez a folyamat ritka.

Belső használatra szánt osztatlan porok

Porok (ismétlés)

- ▶ Def.(FoNoVII):
A porok (pulveres) bevitelre vagy külső használatra szánt osztatlan vagy adagokra osztott, szilárd, por alakú gyógyszerkészítmények.
- ▶ Egyszerű porok: a gyógyszeranyagból porítással kapott készítmények.
- ▶ Porkeverékek: egyszerű poroknak egymással, esetleg kis mennyiségű folyadékokkal készült keverékei.
- ▶ A porok felhasználásuk szerint lehetnek:
  - ▶ Külső használatra szánt porok (lásd 3. szeminárium)
  - ▶ Belső használatra szánt porok
    - ▶ Utóbbiak adagolásuk szerint lehetnek:
      - ▶ Osztatlan porok (lásd itt)
      - ▶ Osztott porok (lásd 9. szeminárium)

A VIII. Magyar Gyógyszerkönyv a porokat tagoltan tárgyalja.

- ▶ Bevételekre szánt orális porok: olyan gyógyszerkészítmények, amelyek különböző méretű, szilárd, laza eloszlású, száraz részecskékből állnak.
- ▶ Egy vagy több hatóanyagot tartalmaznak, segédanyagokkal vagy azok nélkül, továbbá szükség esetén tartalmaznak az illetékes hatóság által engedélyezett színezékeket, valamint íz javító anyagokat is.
- ▶ Közvetlen lenyelésre vagy vízzel való bevételekre ajánlottak. Lehetnek egy vagy több adagos készítmények.
- ▶ A PhHg VIII megkülönbözteti még ezen kívül a következőket: **Pezsgőporok; Dermális porok;** Porok injekciókhoz, infúziókhoz; Inhalációs porok; Porok rektális alkalmazásra (feloldva/diszpergálva)

Belső használatra szánt osztatlan porok

- ▶ Osztatlan por két keresztes szert nem tartalmazhat, mert a beteg egy tartályban kapja meg a homogenizált porkeveréket és az adagolást maga végzi!
- ▶ Egy keresztes szert is csak abban az esetben tartalmazhat ha a porkeverék erős hatású szer-tartalma összesen nem haladja meg a napi maximális adagot!

Kötelelzően tudandó receptek a témából

Osztatlan porok

Osztatlan porok

- ▶ Keserűsítő rendelése hashajtóként (osztatlan)
- ▶ Antacidumokat tartalmazó osztatlan porkeverék

Keserűső rendelése hashajtóként (osztatlan)

Keserűső?

Magnézium-szulfát

► Magnesii sulfas
heptahydricus

► 100 g

Rp./

Magnesii sulfatis heptahydrici
grammata centum (g 100,0)

Misce fiat pulvis

Detur ad scatulam

Signetur: Hashajtó. 5-10 gramm
port 2 dl vízben elkavarva bevenni.

Antacidumokat tartalmazó osztatlan porkeverék

- ▶ Aluminium-hidroxid
- ▶ Magnézium-oxid
↓
- ▶ Aluminii oxydum
hydricum
  - ▶ 40 g
- ▶ Magnesii oxydum leve
  - ▶ 10 g

Rp./

Aluminii oxydi hydrici
grammata quadraginta (g 40,0)

Magnesii oxydi levis
grammata decem (g 10,0)

Misce fiat pulvis

Detur ad scatulam

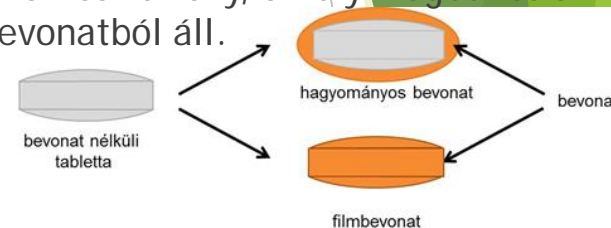
Signetur: Fél teáskanálnyi port
vízben elkeverve evés előtt bevenni.

Tabletták

FOGALMAK (PhHg VII szerint)

- ▶ A tabletta (*tabletta*) préseléssel előállított, meghatározott mennyiségű hatóanyagot tartalmazó, adagolt, szilárd gyógyszerkészítmény. Alakjuk rendszerint lapos vagy többé-kevésbé domború, korong alakú, ritkábban szögletes vagy ovális.
- ▶ A bevont tabletta, köztük a drazsé (*dragee*) is, bevételre szánt, meghatározott mennyiségű hatóanyagot tartalmazó, általában lencse alakú, szilárd gyógyszerkészítmény, amely magból és az ezt burkoló hézagmentes cukor-, intesztinoszolvens vagy filmbevonatból áll.

- ▶ A kapszula (*capsula*) főként bevételre és lenyelésre, egyes esetekben rektális vagy vaginális alkalmazásra szánt és meghatározott mennyiségű szilárd vagy folyékony gyógyszert tartalmazó adagolt gyógyszerkészítmény. Lehet lágy- vagy kemény zselatin kapszula.

bliszter

Ph.Hg. VIII.:

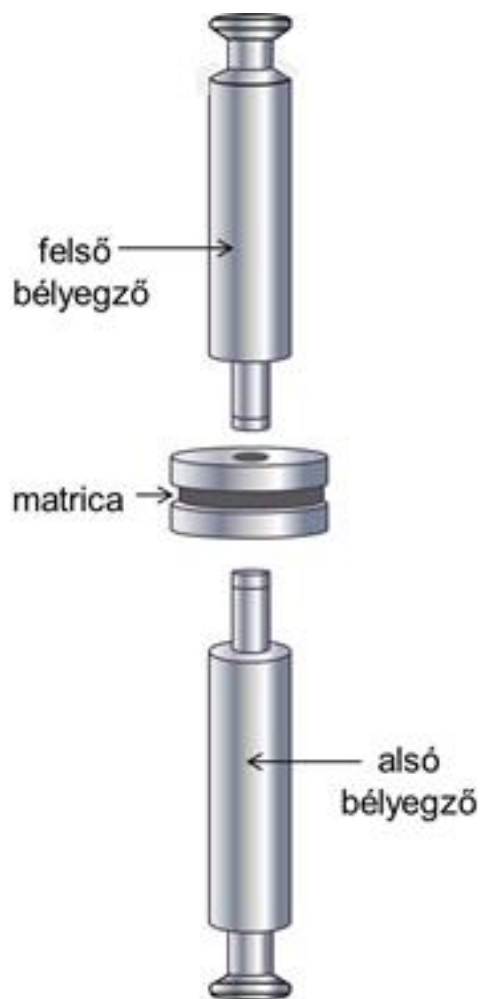
- ▶ Def.: A tabletták egy vagy több hatóanyag egyszeri dózisát tartalmazó, szilárd, bevételre szánt gyógyszerkészítmények, melyek rendszerint azonos térfogatú szemcsemennyiség préselésével állítanak elő.
- ▶ Többségüket egészben, másokat elrágás után kell lenyelni, vannak olyan tabletták is, amelyeket bevétel előtt vízben fel kell oldani vagy diszpergálni kell, bizonyos fajtákat pedig a szájban kell tartani, hogy hatóanyaguk itt szabaduljon fel.
- ▶ A préselésre szánt szemcsék egy vagy több hatóanyagot tartalmaznak, segédanyagokkal vagy azok nélkül. A segédanyagok lehetnek: töltő- és kötőanyagok, szétesést elősegítő anyagok, csúsztató és síkosító anyagok, olyan anyagok, amelyek módosítják a készítmény viselkedését az emésztőcsatornában, lehetnek ezenkívül az illetékes hatóság által engedélyezett színezékek, továbbá ízjavítók is.
- ▶ A tabletták rendszerint korong alakú, szilárd készítmények; felszínük lehet sík vagy domború, éleik pedig olykor letompítottak. Felületükön esetenként vonalak, törési bemetszések, szimbólumok vagy egyéb jelzések láthatók. A tablettákon bevonat is lehet.

Ph.Hg. VIII. (folyt.):

Az orális tabletták több csoportra oszthatók:

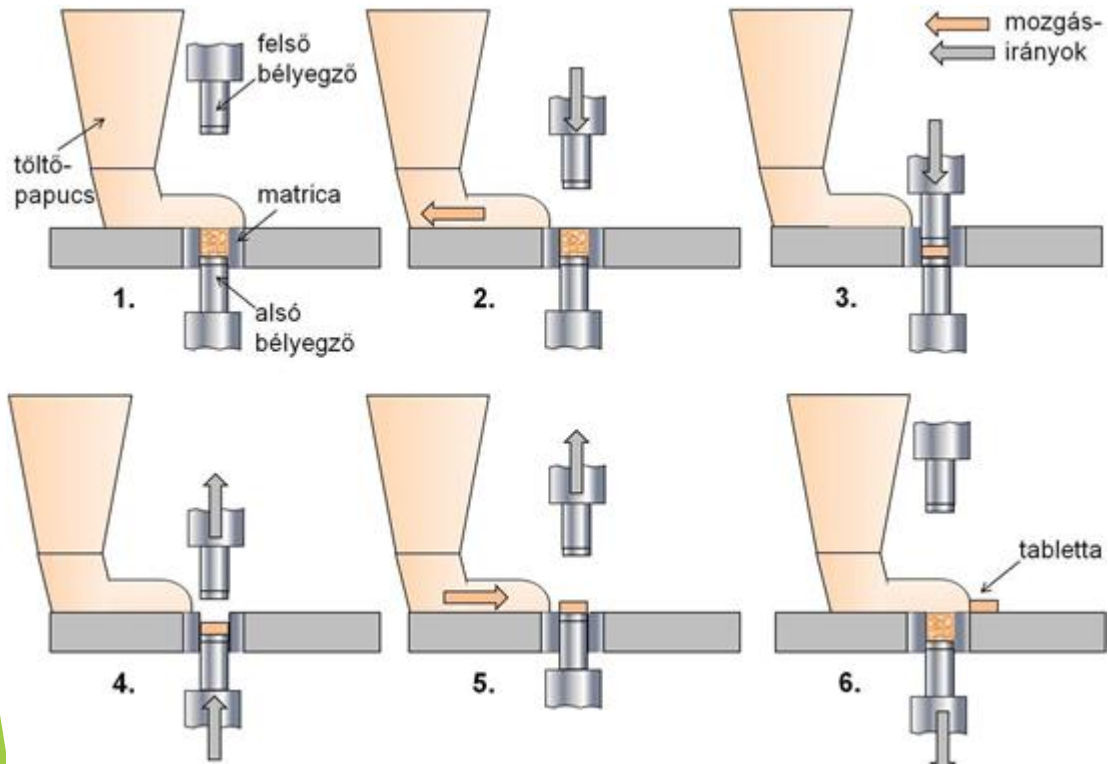
- ▶ bevonat nélküli tabletták
- ▶ bevont tabletták
- ▶ pezsgőtabletták
- ▶ oldódó tabletták
- ▶ diszpergálható tabletták
- ▶ szájban diszpergálható tabletták
- ▶ gyomornedv-ellenálló tabletták
- ▶ módosított hatóanyagleadású tabletták
- ▶ szájüregben alkalmazott tabletták

Tablettázás

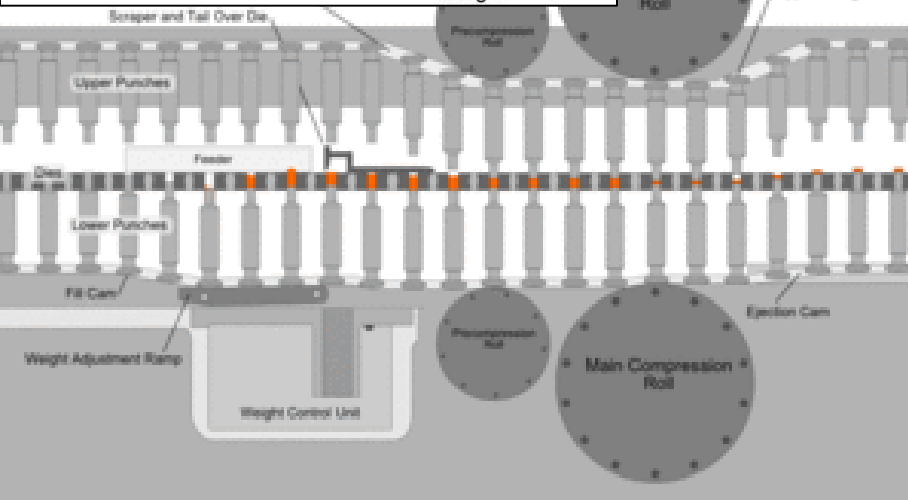
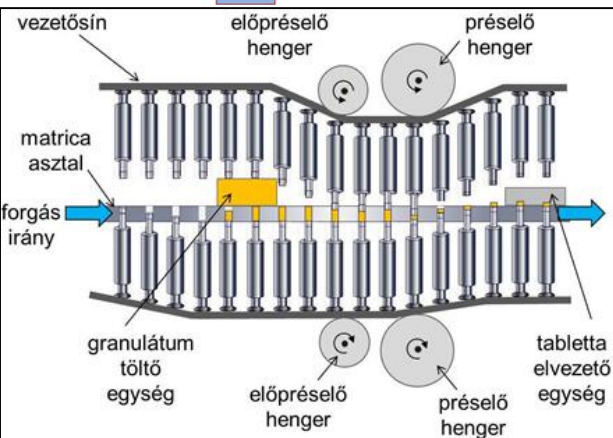
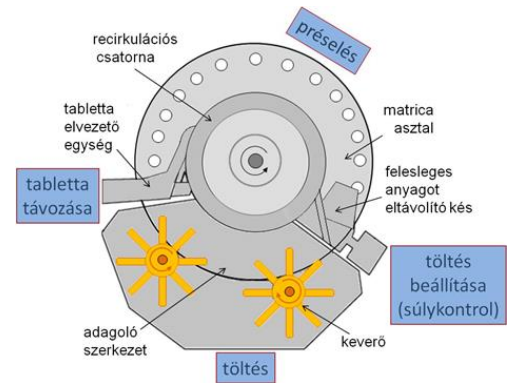
	felülnézet	előlnézet	oldalnézet
kerek, lapos, plánpárhuzamos (bipán)			
kerek, lapos, ferde élű (fazettás)			
kerek, kétszer domború (bikonvex)			
ovális, bikonvex			
oblong, bikonvex			
lekerekített, hengeres (kapszula forma)			

Excenteres tablettázó gép

Rotációs tablettázó gép

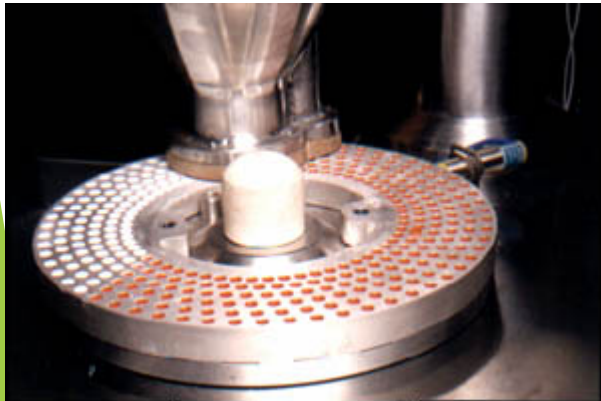
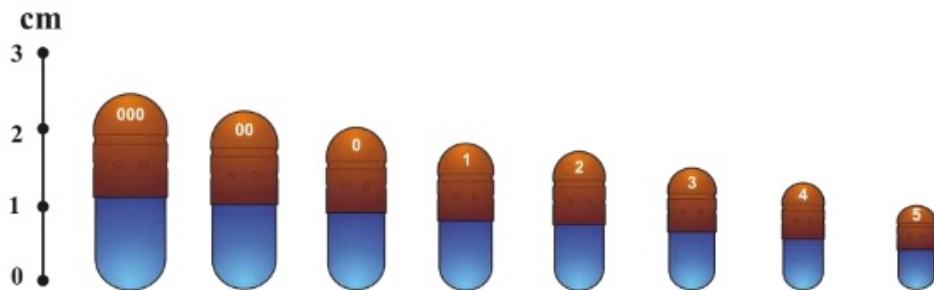
Kemény zselatin kapszulák

HARD GELATIN CAPSULES

Also referred to as “DFC” **D**ry **F**illed **C**apsule.

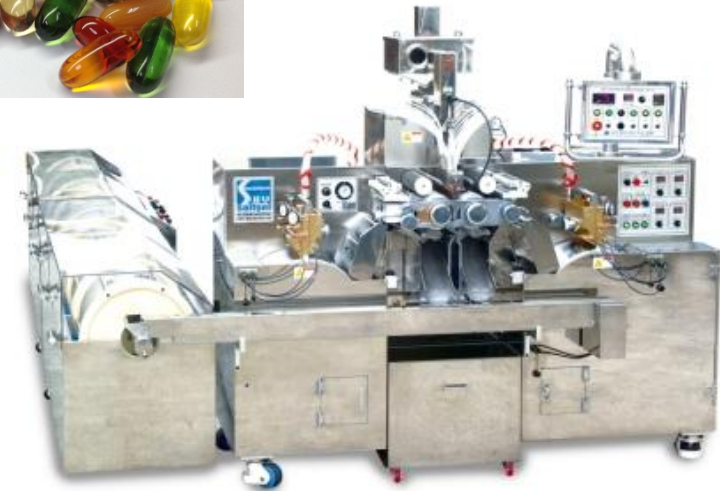
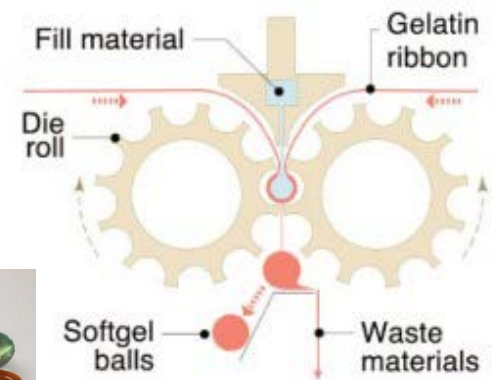
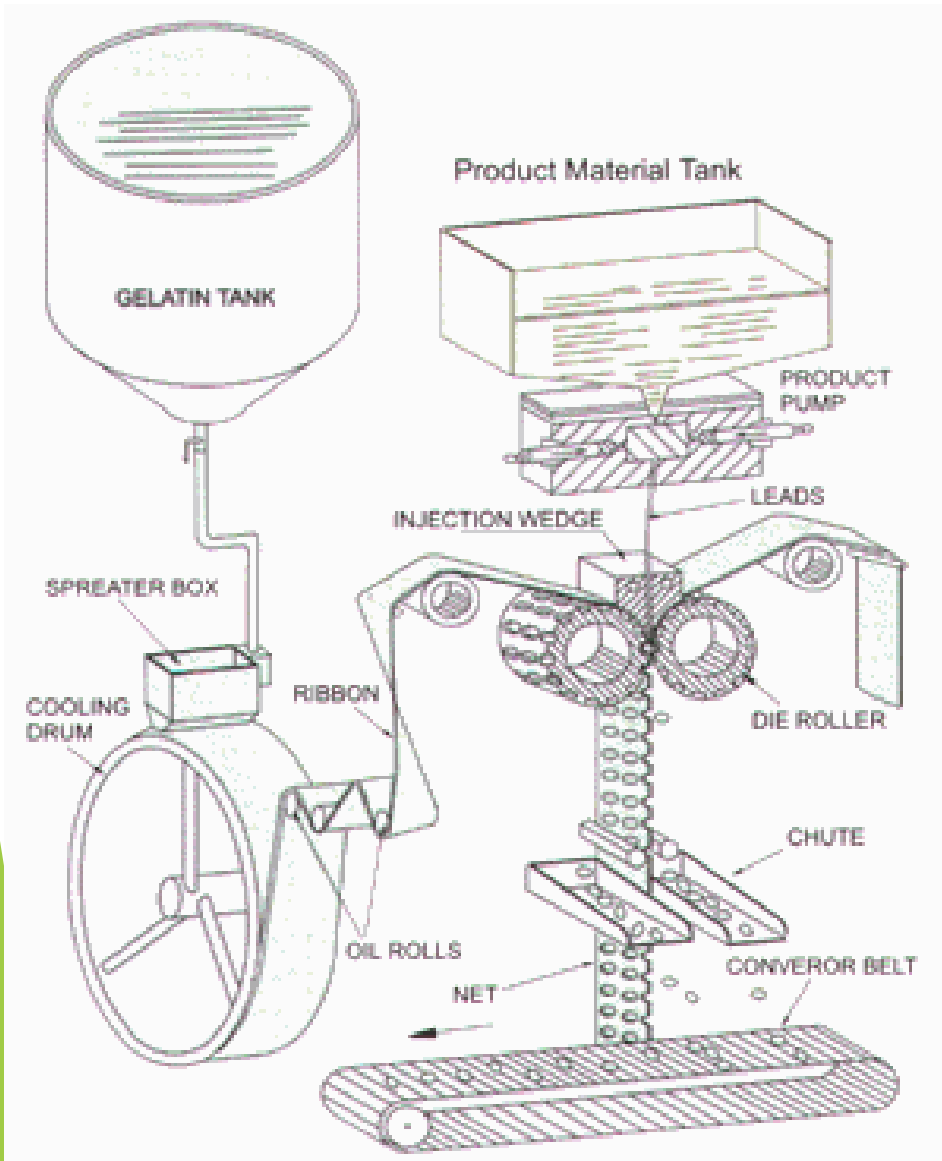
CAPSULE SIZES

For human use, empty capsules ranging in size from **000** (the largest) to **5** (the smallest) are commercially available.

Lágy zselatin kapszulák

Kötelelzően
tudandó receptek a
témából

Hisztamin (H2) receptor antagonistá peptikus fekélybetegség kezelésére

Pl.: Famotidin

Pl.: Quamatel

Rp./

Tablettarum Quamatel 20 mg
scatulas originales No. III (tres)

D.S.: Naponta 2x1 tablettát
bevenni

Ekkor 2(!) doboz Quamatel 20mg 28x
kerül expediálásra

(Kiszerelése: 20mg 28x, 20mg 60x,
40mg 14x, 40mg 30x)

Akut anginás rohamban alkalmazható nitrátkészítmény (TABLETTA)

► nitroglicerín

► Nitromint

Rp./

Tablettarum Nitromint 0,5mg 50x

scatulam originalem No. I (unam)

D.S.: Szükség esetén 1 tablettát nyelv
alá helyezni!

A hatás kb. 1-2 percen belül jelentkezik és
30-45 percig tart. 5 perc múlva
ismételhető (max 3 tabl)

(kiszerezései:

0,5mg 50x; 2,6mg 60x retard (ez akutan
nem jó))

Akut anginás rohamban alkalmazható nitrátkészítmény (SPRAY)

► nitroglicerín

► Nitromint

Rp./

Aerosoli Nitromint 8 mg/g

scatulam originalem No. I (unam)

D.S.: Szükség esetén 1 puff
nyelv alá!

A hatás kb. 1-1,5 percen belül
jelentkezik. 5 perc múlva ismételhető
(max 3 puff)

Manapság már mind a tablettá, mind a spray vény nélkül kiadható!

A renin-angiotenzin rendszerre ható, hipertónia kezelésére alkalmas készítmény (AKUT)

Pl.: captopril

Pl.: Tensiomin

Rp./

Tablettarum Tensiomin 25mg
scatulam originalem No. I (unam)

D.S.: Szükség esetén 1 tablettát
szétrágni.

Ekkor: Tensiomin 25 mg 30x kerül
expediálásra

(kiszerezései: 12,5mg 30x; 12,5mg
90x; 25mg 30x; 25mg 90x; 50mg 90x)

A renin-angiotenzin rendszerre ható, hipertónia kezelésére alkalmas készítmény (KRÓNIKUS)

Pl.: perindopril

Pl.: Coverex

Rp./

Tablettarum Coverex

scatulam originalem No. I (unam)

D.S.: Naponta 1x1 tablettát bevenni

Ekkor Coverex-AS 5mg 30x-et fognak
kiadni

(kiszerezései: 5mg 30x, 10mg 30x)

Protonpumpa-gátló szer peptikus fekélybetegség kezelésére

Pl.: Pantoprazol

Pl.: Controloc

Rp./

Tablettarum Controloc 20 mg
scatulas originales No. II (duas)

D.S.: Naponta 1 tableta

Ekkor 2 doboz Controloc 20mg 14x kerül
expediálásra. Ha kéthavit akar, akkor
kell a: 28x és a „56 napra ellátva” is.

(Kiszerelések: 20mg 14x, 20mg 28x,
40mg 14x, 40mg 28x)

Béta-receptor gátló tablettá

Pl.: bisoprolol

Pl.: Concor

Rp./

Tablettarum Concor

scatulam originalem No. I (unam)

D.S.: Naponta 1x1/2 tablettát bevenni.

Ekkor 1 doboz Concor 5mg 30x-os kerül
expediálásra (mert nincs kisebb)
De hivatalosan rá kell írni, hogy:
Ellátva 60 napra.

(Kiszerelések: 5mg 30x; 5mg 60x; 10mg
30x; 10mg 60x)

Hypertonia kezelésére használható, szelektív α_1 receptor blokkoló tabletta

- ▶ Pl. prazosin
↓
- ▶ Pl. Minipress

Rp./

Tablettarum Minipress 2mg 30x
scatulam originalem No. I (unam)

D.S.: Naponta 1 tabletta

(Kiszerelések: 1mg 30x, 2mg 30x)

Ca csatorna blokkoló antiaritmiás szer

► Pl. verapamil

► Pl. Verapamil

Rp./

Tablettarum Verapamil 40mg 50x
scatulas originales No. II (duas)

D.S.: Naponta 3x1 tablettá

Általában kiadják a két dobozt, de
hivatalosan rá kell írni, hogy:
33 napra ellátva

(Kiszerelések: 40 mg 50x; 80mg 50x;
de létezik retard változat 120-180-
240mg-os más néven (pl. Chinopamil))

Hipertónia kezelésére használható, Ca-csatorna blokkoló tablettá

► Pl. amlodipin

► Pl. Tenox

Rp./

Tablettarum Tenox 10mg 30x

scatulam originalem No. I (unam)

D.S.: Naponta 1 tablettá

(Kiszerezései: 5mg 30x; 10mg 30x)

Kálium megtartó diuretikum

► Pl. spironolakton

↓

► Pl. Verospiron

Rp./

Tablettarum Verospiron

scatulam originalem No. I (unam)

D.S.: Naponta 1 tabletta

(Kiszerezései:

25mg 20x; 50mg 30x; 100mg 30x;)

Hiperkoleszterinémia kezelésére alkalmas tabletta

▶ Pl. atorvastatin   Rp./

↓

▶ Pl. Atoris

Tablettarum Atoris 30mg 30x

scatulam originalem No. I (unam)

D.S.: Naponta 1 tabletta

(Kiszerelései: 10mg 30x; 20mg 30x;
30mg 30x; 40mg 30x; 60mg 30x)